

OPISU MODUŁU KSZTAŁCENIA (SYLABUS)

I. Informacje ogólne

1. Nazwa modułu kształcenia
Półwysep Iberyjski w epoce żelaza
2. Kod modułu kształcenia
05-PIE
3. Rodzaj modułu kształcenia – obowiązkowy lub fakultatywny
fakultatywne
4. Kierunek studiów
Archeologia, specjalizacja Archeologia Orientalna i Antyczna
5. Poziom studiów – I lub II stopień, lub jednolite studia magisterskie
I i II stopień
6. Rok studiów (jeśli obowiązuje)
dowolny
7. Semestr – zimowy lub letni
zimowy
8. Rodzaje zajęć i liczba godzin
30 h, konwersatorium/wykład
9. Liczba punktów ECTS
2
10. Imię, nazwisko, tytuł/stopień naukowy, adres e-mail wykładowcy (wykładowców) /
prowadzących zajęcia
Michał Krueger, doktor, krueger@amu.edu.pl
11. Język wykładowy
polski

II. Informacje szczegółowe

1. Cel (cele) modułu kształcenia
Celem zajęć jest przekazanie podstawowych informacji na temat dziejów Półwyspu Iberyjskiego w epoce żelaza oraz sposobów samodzielnego pogłębiania wiedzy w zakresie archeologii iberyjskiej.
2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują)
brak

3. Efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych dla modułu kształcenia i odniesienie do efektów kształcenia dla kierunku studiów

Symbol efektów kształcenia	Po zakończeniu modułu (przedmiotu) i potwierdzeniu osiągnięcia efektów kształcenia student potrafi:	Odniesienie do efektów kształcenia dla kierunku studiów
PIE_01	posługiwać się mapami ogólnogeograficznymi Półwyspu Iberyjskiego	K_W02, K_W05, K_W07, K_W08, K_U01, K_K01
PIE_02	określić stan badań wybranego zagadnienia z zakresu archeologii Półwyspu Iberyjskiego, ocenić przydatność literatury fachowej z zakresu epoki żelaza dla dalszych studiów	K_W01, K_W02, K_W05, K_W06, K_W07, K_W08, K_W12, K_U01, K_U03, K_U04, K_U05, K_U07, K_U08, K_K03
PIE_03	określić specyfikę źródeł używanych przez badaczy epoki żelaza Półwyspu Iberyjskiego	K_W01, K_W02, K_W05, K_W06, K_W07, K_W08, K_W12, K_U01, K_U02, K_U05, K_U07, K_K01
PIE_04	podzielić na okresy dzieje Półwyspu Iberyjskiego i wyróżnić charakterystyczne dla danego okresu zabytki	K_U01, K_U05, K_U07, K_U09, K_U10
PIE_05	scharakteryzować najważniejsze stanowiska archeologiczne związane z epoką żelaza Półwyspu Iberyjskiego	K_U01, K_U08, K_U09, K_U10, K_K03
PIE_06	scharakteryzować metody badawcze, którymi posługuje się archeologia Półwyspu Iberyjskiego	K_W03, K_W06, K_W07, K_W08, K_U04, K_U09, K_U10
PIE_07	wyróżnić podstawowe pojęcia stosowane w archeologii Półwyspu Iberyjskiego	K_W02, K_U09, K_U10
PIE_08	zinterpretować najważniejsze przemiany społeczne mające miejsce w epoce żelaza na Półwyspie Iberyjskim	K_W01, K_W03, K_W06, K_W07, K_U01, K_U02, K_U05, K_U06, K_U07, K_U09, K_U10, K_K01

4. Treści kształcenia

Półwysep Iberyjski w epoce żelaza		
Symbol treści kształcenia	Opis treści kształcenia	Odniesienie do efektów kształcenia modułu
TK_01	Geografia Półwyspu Iberyjskiego	PIE_01, PIE_05
TK_02	Stan badań nad epoką żelaza na Półwyspie Iberyjskim, przegląd źródeł	PIE_02, PIE_03, PIE_07
TK_03	Wprowadzenie do prahistorii Półwyspu Iberyjskiego	PIE_02, PIE_04, PIE_05

TK_04	Przełom epoki brązu i żelaza na Półwyspie Iberyjskim – pozostałości materialne	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_05	Przełom epoki brązu i żelaza na Półwyspie Iberyjskim – kwestie społeczne	PIE_02, PIE_04, PIE_05, PIE_06, PIE_08
TK_06	Ludy autochtoniczne doby epoki żelaza na Półwyspie Iberyjskim - wprowadzenie	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_07	Kolonizacja fenicka strefy atlantyckiej Półwyspu Iberyjskiego	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_08	Kolonizacja fenicka strefy śródziemnomorskiej Półwyspu Iberyjskiego	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_09	Grecy na Półwyspie Iberyjskim	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_10	Kultura materialna Tartessos	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_11	Struktura społeczna ludności tartezyjskiej	PIE_02, PIE_04, PIE_05, PIE_06, PIE_08
TK_12	Iberowie	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_13	Kolonizacja kartagińska Półwyspu Iberyjskiego	PIE_02, PIE_04, PIE_05
TK_14	Sytuacja kulturowa Półwyspu Iberyjskiego w chwili przybycia Rzymian	PIE_02, PIE_04, PIE_05, PIE_06, PIE_08

5. Zalecana literatura

Źródła

Bodnarski, M. S., 1957, *Geografia antyczna*. Warszawa: PWN.
 Gajusza Juliusza Cezara „Wojna domowa” w relacjach nieznanymi autorów: wojna aleksandryjska, wojna afrykańska, wojna hiszpańska (1992). Przekład i objaśnienia E. Konik, W. Nowosielska-Konikowa. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
 Gesztoft, H. (1990), *De Hispania antiqua*. Warszawa: Wydawnictwo UW.

Opracowania

Adamczyk, H., 1984, „Kartagińska polityka w Hiszpanii w świetle świadectw Polibiusza, Liwiusza i Appiana”, *Antiquitas* XII, s. 3-20.
 Armada, X.-L., 2013, „Big Men Showing Off: The Ideology and Practice of Social Inequality in the Atlantic Late Bronze Age of Iberia”, [w:] M. Cruz Berrocal et al. (red.) *The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Stratification and the State*, London: Routledge, 267-291.
 Arruda, A. M., 2009, „Phoenician Colonization on the Atlantic Coast of the Iberian Peninsula”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 113-130.
 Aubet, M. E., 1993, *The Phoenicians and the West: Politics, Colonies and Trade*, Cambridge: Cambridge University Press.

- 2001, „Spain”, [w:] S. Moscati (red.), *The Phoenicians*, London - New York: I.B. Tauris, s. 279-306.
- Bierling, M. R. (red.), 2002, *The Phoenicians in Spain: An Archaeological Review of the Eight-Sixth Centuries B.C.E.*, Winona Lake: Eisenbrauns.
- Biernacka-Lubańska, M., 1979, „Archeolog w Andaluzji cz. 1”, [w:] *Z Otchłani Wieków* 45(3), s. 236-243.
- 1980, „Archeolog w Andaluzji cz. 2”, [w:] *Z Otchłani Wieków* 46(1), s. 25-32.
- 1983, *Śladami Rzymian po Hiszpanii. Przewodnik archeologiczny*, Wrocław: Ossolineum.
- Celestino-Pérez, S., 2009, „Precolonization and Colonization in the Interior of Tartessos”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 229-251.
- Deamos, M. B., 2009, „Phoenicians in Tartessos”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 193-228.
- Delgado, A., 2013, „Households, Merchants, and Feasting. Socioeconomic Dynamics and Commoners' Agency in the Emergence of the Tartessian World (Eleventh to Eight Centuries B.C.)”, [w:] M. Cruz Berrocal et al. (red.) *The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Stratification and the State*, London: Routledge, 311-336.
- Dietler, M., 2005, „The Archaeology of Colonization and the Colonization of Archaeology: Theoretical Challenges from an Ancient Mediterranean Colonial Encounter”, [w:] G. J. Stein (red.) *The Archaeology of Colonial Encounters*, Santa Fe: School of American Research Press, 33-68.
- Dietler, M., 2009, „Colonial Encounters in Iberia and the Western Mediterranean: An Exploratory Framework”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 3-48.
- Dietler, M., López Ruiz, C., 2009, „Colonial Encounters in Ancient Iberia. A Coda”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 299-312.
- González Wagner, C., 2013, „Tartessos and the Orientalizing Elites”, [w:] M. Cruz Berrocal et al. (red.) *The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Stratification and the State*, London: Routledge, 337-356.
- Gómez Espelosín, J., 2009, „Iberia in the Greek Geographical Imagination”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 281-297.
- Grabarczyk, T., 1995, „Badania archeologiczne w Hiszpanii”, [w:] *Acta Universitatis Lodzianensis* XIX, s. 91-95.
- Kmieciński, J.; Kowalczyk, M., 1992, „Kultura castro oraz procesy celtyzacji i romanizacji na terenie Galicji w Hiszpanii”, [w:] *Acta Universitatis Lodzianensis* XVII, s. 63-89.
- Knapp, A. B., van Dommelen, P., 2010, „Material Connections. Mobility, Materiality and Mediterranean Identities”, [w:] P. van Dommelen, A. B. Knapp (red.) *Material Connections in the Ancient Mediterranean*, London: Routledge, 1-18.
- Miłkowski, T.; Machcewicz, P., 1998, *Historia Hiszpanii*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Modrzewska-Pianetti, I. 2001, „Peryferyjne kontakty handlowe pomiędzy regionem Guadalete i deltą Padu”, [w:] *Światowit* XLIII. Warszawa.
- 2002, *Zarys archeologii Hiszpanii rzymskiej*. Warszawa: Instytut Archeologii UW.
- Narkiewicz, J., 1992, „Ludy starożytnej Hiszpanii”, [w:] *Antiquitas* XV, s. 175-183.
- Rouillard, P., 2009, „Greeks and the Iberian Peninsula: Forms of Exchange and Settlements”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 131-151.
- Ruiz, A., Molinos, M., 1998, *The Archaeology of the Iberians*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Ruiz, A., Molinos, M., 2013, „Oppida, Lineages, and Heroes in the Society of Princes. The Iberians of the Upper Guadalquivir”, [w:] M. Cruz Berrocal et al. (red.) *The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Stratification and the State*, London: Routledge, 356-377.
- Sanmartí, J., 2009, „Colonial Relations and Social Change in Iberia (Seventh to Third Centuries BC)”, [w:] M. Dietler, C. López Ruiz (red.) *Colonial Encounters in Ancient Iberia*, Chicago: The University of Chicago Press, 49-88.
- Sastre, I, Sánchez-Palencia, J., 2013, „Nonhierarchical Approaches to the Iron Age Societies. Metals and the Inequality in the Castro Culture of the Northwestern Iberian Peninsula”, [w:] M. Cruz Berrocal et al. (red.) *The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Stratification and the State*, London: Routledge, 292-310.

Straszewicz, L., 1982, *Hiszpania*. Warszawa: PWN.

van Dommelen, P., 2005, „Colonial Interactions and Hybrid Practices: Phoenician and Carthaginian Settlement in the Ancient Mediterranean”, [w:] G. J. Stein (red.) *The Archaeology of Colonial Encounters*, Santa Fe: School of American Research Press, 109-141.

Vives-Ferrándiz, J., 2010, „Mobility, Materiality and Identities in Iron Age East Iberia. On the appropriation of material culture and the question of judgement”, [w:] P. van Dommelen, A. B. Knapp (red.) *Material Connections in the Ancient Mediterranean*, London: Routledge, 190-209.

Wielowiejski, J., 1981, „Uwagi o badaniach nad starożytnymi naczyniami metalowymi w Hiszpanii”, [w:] *Archeologia* XXXII, s. 168-172.

6. Informacja o przewidywanej możliwości b-learningu

Konsultacje przez media elektroniczne, przekazywanie wybranej literatury w formie plików elektronicznych

7. Informacja o tym, gdzie można zapoznać się z materiałami do zajęć, instrukcjami do laboratorium, itp.

Biblioteka Główna UAM, Biblioteka Instytutu Prahistorii, Biblioteka Instytutu Historii, Biblioteka Instytutu Filologii Polskiej i Klasycznej, Biblioteka Instytutu Historii Sztuki oraz Strona domowa Instytutu Prahistorii UAM (<http://archo.amu.edu.pl/edukacja.htm>). Część materiałów w postaci plików PDF zapewni prowadzący zajęcia.

III. Informacje dodatkowe

1. Odniesienie efektów kształcenia i treści kształcenia do sposobów prowadzenia zajęć i metod oceniania

Półwysep Iberyjski w epoce żelaza			
Symbol efektu kształcenia dla modułu	Symbol treści kształcenia realizowanych w trakcie zajęć	Sposoby prowadzenia zajęć umożliwiające osiągnięcie założonych efektów kształcenia	Metody oceniania stopnia osiągnięcia założonego efektu kształcenia
PIE_01	TK_01	wstęp prowadzącego, ćwiczenia praktyczne z mapami	F: wykonanie ćwiczeń; P: kolokwium
PIE_02	TK_02, TK_03, TK_04, TK_05, TK_06, TK_07, TK_08, TK_09, TK_10, TK_11, TK_12, TK_13, TK_14	wstęp prowadzącego, analiza literatury fachowej, dyskusja podsumowująca	F: wykonanie ćwiczeń, udział w dyskusji; P: kolokwium
PIE_03	TK_02	wstęp prowadzącego, lektura tekstów źródłowych, analiza źródeł archeologicznych i ikonograficznych	F: wykonanie ćwiczeń, udział w dyskusji; P: kolokwium
PIE_04	TK_03, TK_04, TK_05, TK_06, TK_07, TK_08, TK_09, TK_10, TK_11, TK_12, TK_13, TK_14	wstęp prowadzącego, praca w grupach zgodnych z zainteresowaniami uczestników, dyskusja podsumowująca	F: wykonanie ćwiczeń, udział w dyskusji; P: kolokwium

PIE_05	TK_01, TK_03, TK_04, TK_05, TK_06, TK_07, TK_08, TK_09, TK_10, TK_11, TK_12, TK_13, TK_14	wstęp prowadzącego, seria ćwiczeń praktycznych w grupach, dyskusja podsumowująca	F: wykonanie ćwiczeń, udział w dyskusji; P: kolokwium
PIE_06	TK_05, TK_11, TK_14	udział profesora wizytującego, dyskusja podsumowująca	F: wykonanie ćwiczeń, udział w dyskusji; P: kolokwium
PIE_07	TK_02	wstęp prowadzącego, praca ze słownikiem terminów archeologicznych	F: wykonanie ćwiczeń, udział w dyskusji; P: kolokwium
PIE_08	TK_05, TK_11, TK_14	prezentacja projektów badawczych	F: ocena projektów badawczych

Przykładowe pytania służące ocenie osiągnięcia opisanych efektów kształcenia:

- proszę omówić zwyczaje pogrzebowe na Półwyspie Iberyjskim w początkach epoki żelaza
- proszę wykazać znaczenie bogactw naturalnych zachodniej Andaluzji dla rozwoju kultury tartezyjskiej
- jaki zakres czasowy obejmuje okres orientalizujący na Półwyspie Iberyjskim?

2. Kryteria oceniania

- **obecność,**
- **aktywny udział w zajęciach,**
- **wykonane ćwiczenia cząstkowe,**
- **kolokwium zaliczeniowe**

3. Przewidywane obciążenie pracą studenta (punkty ECTS)

Półwysep Iberyjski w epoce żelaza	
Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem	30
Praca własna studenta	30 czytanie wskazanej literatury, wykonywanie ćwiczeń, przygotowanie do dyskusji i kolokwium zaliczeniowego
SUMA GODZIN	60
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA MODUŁU (PRZEDMIOTU)	2